

(((((UNIKOM))))))

UNION NICHT-KOMMERZORIENTierter LOKALRADIOS

RAWIK

Radio Aus- und Weiterbildung im Interkulturellen Kontext

Erarbeitet von Fachpersonen von Radio LoRa, Radio RaBe,
Radio X und der Radioschule klipp+klang

Teknik

Teknik

Radjo Dili

Çok dilli radyo yayını düzenleme

Araştırma

Röportaj

Feedback

Free Download: www.klippklang.ch/lehrmittel

Nutzungsbedingungen siehe Impressum

lorar
97,5 MHz

RaBe
RADIO 95.6 MHz

Radio **X**

klipp+klang
radioschule

Impressum

Herausgeberin:

Union nicht-kommerzorientierter Lokalradios UNIKOM
www.unikomradios.ch

Vertrieb (im Auftrag der UNIKOM):

Radioschule klipp+klang
Schöneeggstrasse 5
8004 Zürich
Tel. +41 44 242 00 31
info@klippklang.ch
www.klippklang.ch

Im Projekt **RAWIK** wurden 2010 bis 2011 Kurskonzepte und begleitende Lehrmittel für die Radio Aus- und Weiterbildung erarbeitet. Die Lehrmittel stehen allen AusbilderInnen und SendungsmacherInnen der nicht kommerziell arbeitenden Radios zur Nutzung zur Verfügung.

RAWIK gewann 2011 den Anerkennungspreis der 6. Medien-Awards des Vereins Qualität im Journalismus.

Projektleiter: Juan Widmer

Textbearbeitung: Adriane Borger (mehrsprachige Sendungsgestaltung, Schreiben fürs Radio, Feedback), Nicole Niedermüller (Interview, Recherche), Lucia Vasella (Technik)

Redaktionelle Mitarbeit: Simon Grab, Bianca Miglioretto, Linda Muscheidt, Liselotte Tännler

Übersetzung: Nicole Weiss / Übersetzungsbüro weiss-translations.ch

Korrektorat: Claudia Bislin

klipp+klang
radioschule

© unikom 2012

Dieses Werk ist unter einer Creative Commons Lizenz vom Typ Namensnennung-NichtKommerziell-KeineBearbeitung 3.0 Schweiz zugänglich. Um eine Kopie dieser Lizenz einzusehen, konsultieren Sie <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/ch/>.

Finanzielle Unterstützung:

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Bundesamt für Kommunikation BAKOM
Office fédéral de la communication OFCOM
Ufficio federale delle comunicazioni UFCOM
Uffizi federal da comunicaziun UFCOM

Schweizer Syndikat Medienschaffender Syndicat suisse des massmedia Sindacato svizzero dei mass media Sindacat svizzer dils mediums da massa

(((((UNIKOM))))))
UNION NICHT-KOMMERZORIENTierter LOKALRADIOS

Mit Genehmigung von:

kopaed verlagsgmbh, D-81539 München

Hessische Landesanstalt für privaten Rundfunk und neue Medien (LPR Hessen), D-34131 Kassel

Bildungszentrum BürgerMedien e.V. (BZBM), D-67072 Ludwigshafen

Radioschule klipp+klang, CH-8004 Zürich

kopaed

Bildungszentrum
BürgerMedien

||||| LPR
h e s s e n

klipp+klang
radioschule

Yayınların Prodüksiyonu - Planlamadan Arşivlemeye kadar

Yayının Planlanması ve Hazırlanması¹

Bir radyo yayını farklı programlardan oluşur ve bu programların her biri kendine has formatlara sahiptir. (Örneğin; Magazin Programı, Haberler, Arkaplan Programları, Müzik Programı, Açıkoturum v.s) Program akışı ve formatı, program konsepti/tanıtımı ve yayın saati içinde belirtilmiştir. Programın tasarım özgürlüğü radyonun genel yayın konseptine bağlıdır.

Bir radyo programında birbirinden farklı tasarım araçları vardır. Örneğin bir magazin programında:

- Jingle (Programın veya radyonun akustik özelliği)
- Program sunucusu (Program sunucusu programı yönetir, işlenecek temaları tanıtır ve yayının ana çizgilerini sunar)
- Saat çizelgesi
- Müzik
- Program/yayın reklamı
- Fragman (Bir programa veya bir konuya kısa bakış, genelde metin, müzik ve hazırlanmış konudan kısa alıntı ile yapılır.)
- Dosya (Röportaj, görüşme, yorum v.b)
- Spor, hava durumu, trafik, haberler ...v.b gibi bildirimler
- Kategoriler (programdan programa tekrarlanan konular, genelde sabit bir yerde ve program içinde yapılır, örneğin haftanın albümü veya bilgi yarışmaları...)

Bir Programın hazırlanışı: Örneğin bir Magazin Programı²

Genelde bir magazin programı selamlama ile başlar. Selamlama hazırlanan bir Jingle ile veya program atmosferine uygun bir müzik parçası ile olabilir. Bunun dışında sunucu, ilk olarak dinleyicilere programda işlenecek konular hakkında bilgi verir. Programın hemen başında sunucu, çok rahat ve çekici bir üsluba sahip olmalı ki, dinleyicilerin ilgisini çekip programı cazip kılabilmelidir. Sunucu, yayın akışını çok dikkatli bir şekilde önceden planlamalıdır ki, program için ayrılan sürede bütün uygulamaları zengin çeşitliliği ile sunabilsin. (Örnek bir program akış cetveli konunun sonunda verilecektir.)

¹ klipp+klang'a göre (2008: 16).

² Interaudio ya göre (2006: Planung und Gestaltung einer Magazinsendung).

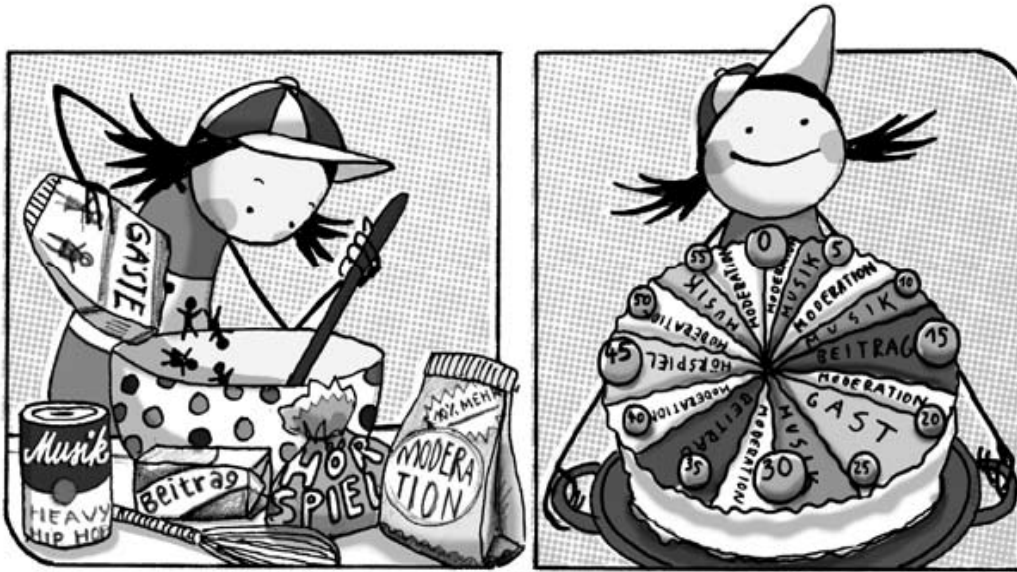
Yayının yapımı ve dramaturjisi için kontrol listesi

- . Ne zaman ciddi ve ne zaman eğlenceli temalar işlemeliğim?
- . İlginç ve aktüel konular hangileridir? Bu konular programın en değerli zamanında yayınlanmalıdır.
- . Programla ilgili haberler, öneriler, yorumlar için sabit kategoriler, yani kesin yayınlama saatleri var mı?
- . Programın nasıl bir ritmi olmalı, müzik ve kelimelerin ilişkisi nasıl olmalı?
- . Dinleyiciler ne zaman konsantrasyona, ne zaman dinlenmeye ihtiyaç duyarlar?
- . Hangi konular ve temalar arasında en iyi geçişi yapabilirim?

Zaman planlamasında en önemli şey, beklenmedik gecikmelere karşı hazırlıklı olup hemen yerini doldurabilme becerisine sahip olmak gerekir. Birçok dilde sunuculuk yapan daha çok zamana ihtiyaç duyar. Bunun dışında her programın sonunda en az 3 veya 5 dakika müzik için planlanmalıdır ki, bir sonraki yayın grubu yayın için stüdyoda yerini alabilsin.

Yayın Saati ve Yayın Akışı³

Yayın saati aynı zamanda saat veya Clock olarak adlandırılır. Yayın saati, radyonun bir saat içinde yayınlanacak olan tüm programların içeriği ve zamanı hakkında bilgi verir. Birkaç saat süren yayınlar, süresi kadar yayın saati gerektirir. Yayın saati programların tasarım elementlerini görselleştirir ve dengeli bir yayın yapmakta yardımcı olur.

Çizim: Sandra Uhlitzsch (sandruschka), Interaudio 2006, Keine Angst vor Technik

Yayın saatinin asıl amacı yayın akışı hazırlamaktır. Yayın akışı programın kronolojik sıralamasını belirtir ve yayın tasarımının temelidir. Örneğin; jingle nerede çalınacak, müzik nerede çalınacak veya müzik üzerine ne zaman konuşulacak. Kim, nerede ve hangi dillerde sunum yapacak. Yayın akışı aynı zamanda sunum sıralamasını da belirler.

³ klipp+klang'a göre (2008: 25–27).

Örnek bir Yayın Akışı

Programın ismi: Politbüro							
Program Tarihi/-Saati: Pazar, 05.07.2009, 18.00–19.00 Uhr							
Sunucu: Nicole Meier				Müzik: Nicole Meier		Teknik: Detlev Müller	
No.	Akış?	Yorumcu/Yazar	Ses Yürütü cüsü	Parça No.	Saat	Süre	Açıklamalar
1	Politbüro'nun Jingili	Politbüro	PC	1	18:00:00	00:00:43	
2	Selamla/Tanıtım	Sunum	Canlı		18:00:43	00:01:00	
3	Cecilia Ann	Pixies	CD	1a	18:01:43	00:02:06	Dikkat aniden duruyor!
4	Sendikacılık Tarihi	Nicole Meier	Canlı		18:03:49	00:04:00	
5	Öncü İşçiler Birliği-Şarkısı	Tom Schneider	CD	5	18:07:49	00:02:38	2:38 den sonra dışarı!
6	İntro: Verdinin Kurucusu Bölgesel Ofis	Sunum	Canlı		18:10:27	00:00:30	
7	Verdinin Kurucusu Bölgesel Ofis dosyası	Detlev Müller	PC	5	18:10:57	00:05:10	
8	Get up, stand up	Bob Marley	PC	3	18:16:07	00:03:12	
9	İntro: Küreselleşme	Sunum	Canlı		18:19:19	00:00:30	
10	Küreselleşme dosyası	Anja Graf	PC	?	18:19:49	00:05:17	
11	Get a move on!	Mr. Scruff	CD	1	18:25:06	00:03:26	(2:30'da kısın)
12	İntro: Conti-İş Konseyi	Sunum	Canlı		18:28:32	00:01:00	
13	Conti-İş konseyi dosyası	Anja Graf	MD		18:29:32	00:04:00	
14	İntro: IGM-Gençlik Kampı	Sunum	Canlı		18:33:32	00:01:00	
15	IGM-Gençlik Kampı dosyası	Detlev Müller	MD	22	18:34:32	00:03:43	Düzye Yükselt!!!
16	Susanne özgürlüğü arıyor	Fishmob	CD	2	18:38:15	00:04:12	
17	İntro:IGM'nin Geleceği	Sunum	Canlı		18:42:27	00:00:30	
18	IGM Gelecek tartışması	Jo Baumann	MD		18:42:57	00:02:40	
19	One by one	Chumbawamba	CD	6	18:45:37	00:05:45	Önceden çıkın!
20	İntro:Köpek Röportajı	Sunum	Canlı		18:51:22	00:00:30	
21	Köpek Dosyası	Detlev Müller	PC		18:51:52	00:04:35	
22	Vedalaşma 45 san. Rampe von Bachelorette	Björk	CD	7a	18:56:26	00:03:33	
					19:00:00		

Program Prodüksiyonu – Teknik⁴

Çizim: Sandra Uhlitzsch (sandruschka), Interaudio 2006, Keine Angst vor Technik

Aletlerin en Önemlisi: Kulak

Radyoda en önemli kriter, sesin nasıl geldiğidir. İyi bir ses kalitesi için tekniğin doğru seçilmesi gerekir. En önemlisi kişinin kendi işitmesidir. Kulak kişiye en iyi tonu seçme yetisi verir. Acaba O-ses'i (orjinal kayıt edilmiş ses, örneğin röportaj, gürültü v.s) müziğe göre daha mı sesli yoksa daha da sessiz mi? Acaba biraz daha bass, sesi daha da mı sempatik yapar? Yada yankı efekti daha mı iyi olur? Veya ne zaman ritmi hareketlendirmek lazım? Müziği kırmak daha mı iyi olur? Acaba müzik konuşma temposuna uygun mu?... Sadece duyu organı bizlere kullanılan teknik aletlerin iyi ayarlanıp, işlevini yerine getirip getirmediğini söyler. Radyo çalışmasının temel taşı tam ve doğru dinlemedir. İşitmeyi idmanla geliştirebiliriz. Zamanla işitme yetimiz öyle gelişir ki, hangi sesin kaliteli olduğunu seçebiliriz.

⁴ Interaudio ya göre (2006: Keine Angst vor Technik).

Mobil Kayıt Araçları ile Kayıt İşlemi

Bir çok yayın dosyaları önceden hazırlanır. Bunun için kayıta (O-ses, gürültü, müzik, kendi metnimiz) ihtiyaç vardır. Bu kayıtları, ses düzenleme programı yardımı ile çekici bir dosyaya dönüştürebiliriz. Önceden hazırlanmış dosyalar daha sonra canlı yayında kullanılır. Tabii bütün bir program da önceden hazırlanıp yayına sunulabilir.

Kaliteli bir kayıt yapmanın ön koşulu, kayıt yapacağımız cihazı ve mikrofonu iyi tanımamız ve hatasız kullanabilmemizdir. Doğru kayıt ve ses düzeyini tutturabilmek için sakın ve sessiz bir ortamda deneme yapmalıdır. Aynı zamanda kayıt esnasında da sürekli kontrol edilmesi gerekir. Kısık sesle yapılan kayıtlar sadece çok fazla gürültü ile istenilen volüm düzeyine getirilebilir ve genelde bu tür kayıtlar yayınlanma kalitesine sahip değildir. Yüksek sesle kayıt edilen ses ise bozuk olur ve kayıt geçersizdir, kullanılamaz. İdeal ses kayıt modülasyonu eksi 3 ile 0 desibel arasındadır. Sıfırın üzerindeki bütün sesler bozuk olur ve kullanılmaz. Ayrıca kayıt esnasında ses ayarını sadece gözlerimize bırakmamalıyız - volümün doğru ayarlanmış olması ses kalitesi ve olası gürültü hakkında hiç birşey ifade etmez. Böylesi gürültüleri sadece kayıt esnasında kulaklık kullanırsak duyabiliriz. Ayrıca her mekanın sesi farklıdır. Bir kulaklık ile bu farklılıkları da daha iyi algılayabiliriz.

Bir röportaj ancak ses kalitesi iyi olursa iyi bir radyo röportajı olabilir. Buna kayıt esnasında çok dikkat edilmesi gerekir. En iyi bilgisayar programı bile kötü bir kayıdı düzeltemez!

İyi bir kayıt için kontrol listesi

Röportajdan önce:

Malzemeyi kontrol edin: Herşey mevcutmu?
(Mikrofon, kablo, pil/güç kaynağı, kulaklık, kayıt cihazında veya hafıza kartında yeteri kadar boş yer varmı?)

- Malzemeyi bir daha deneyin. (Mikrofon ve kullaklığın bağlantılarını, mikrofon kullanımı, pilleri değiştirmeyi)
- Bir deneme kaydı yapın ve dinleyin: Mikrofon ve kulaklık çalışıyor mu?
- Ses kalitesini kontrol edin: Mikrofonun sesi nasıl? Röportaj yapılacak kişi ile ideal mesafe ne kadar olmalı? Yan sesleri çok alıyor mu? Her mikrofon farklıdır!
- Yan seslere dikkat edin ve rahatsızlık veren sesleri kapatın. Örneğin; homurdayan bilgisayarı, floresan ışığının uğultusunu. Rahatsızlık veren seslere sırtınızı dönünüz.

Röportaj sırasında:

- Kesinlikle kulaklık takın.
- Kesinlikle mikrofon için rüzgar süngeri kullanın, rüzgar süngeri bir bezle kapatılmıştır, asıl işlevi tıslama ve pop sesleri (p,t,k,ş) ve rüzgar gürültüsünü azaltır.
- Mikrofonla birlikte ses kaynağına mümkün oldukça yaklaşınız. Röportaj esnasında konuşmacının ağzı ile mikrofon arasındaki mesafe yaklaşık bir karış olmalıdır.

- Asla mikrofonu elinizden bırakmayınız, böylelikle kablo gürültüsünü önlersiniz ve röportaj yapan kişi olarak ipleri (yani mikrofonu) elinizden bırakmazsınız.
- Mikrofonun yönünü konuşmacı ve röportaj yapan kişi arasında değiştirirken dikkat ediniz. Her iki sesin ses seviyesi eşit olmalı ya da mikrofon ile dudak arasındaki mesafeyi iyi ayarlayın.
- Gereksiz yan seslerden kaçının (onaylama edasıyla “evet” ya da “hı, hı” gibi) ve konuşmacının konuşması bitene kadar mikrofonu ağzının önünde tutun.

Mikrofon⁵

İyi kayıt için kaliteli bir mikrofon şarttır. İki çeşit mikrofon vardır:

Dinamik Mikrofon

Gürültülü durumlarda (okul bahçesi, spor salonu, oyun alanı, sokak gürültüsü, makina gürültüsü) dinamik mikrofon kullanılır, bu mikrofonların tiz ses düzeyi daha güçlüdür.

Kondensatör Mikrofon

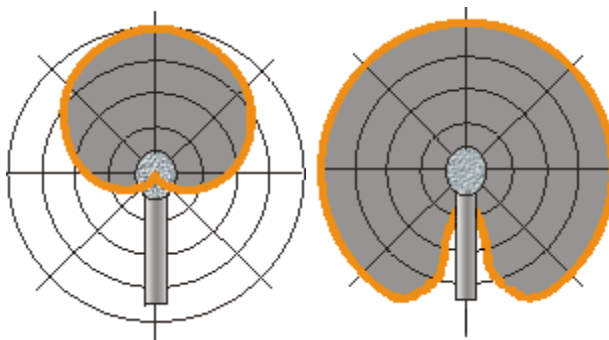
Kondensatör mikrofon ek enerjiye ihtiyaç duyar. Bu bir pil aracılığı ile mikrofonun içine yerleştirilmiştir. (Yedek pili unutmayın) Kondensatör mikrofon genelde kapalı alanlarda kullanılır. Stüdyo mikrofonları da kondensatör mikrofonudur.

Ses kayıtları için hem dinamik hem de kondensatör mikrofonlar uygundur.

Mikrofonlar ayrıca **yön karakterlerine** göre ayrılır:

Mikrofonun yön karakteri mikrofon etrafındaki en iyi çekilen sesin alan şeklini betimler.

Radyo için özellikle dairesel(yönsüz) ve tek yönlü (Yürekse) mikrofona ihtiyaç duyarız. Dairesel mikrofon, sesi her yönden çeker. Bu mikrofon röportajlar v.b için uygun değildir. Tek yönlü mikrofon ise sesi ön cepheden ve yanlardan çeker. Tek yönlü ve dairesel mikrofonlar yön karakterli mikrofonlar kategorisine girer.

Tek yönlü-Yürekse Karekterli Dairesel-Yönsüz Karekterli

Çizim: Movie-College-Team München.

Sonuç olarak **mikrofonların mono** veya **stereo** olduğuna da dikkat etmemiz gerekir. Mono-mikrofonlar konuşma kayıtları için uygundur. Radyo oyunları, müzik, gürültü ve ortam kayıtları içinde stereo-mikrofonlar kullanılması gerekir.

Mikrofonları genelde radyomuz kullanıma sunar. Ancak sipariş edilecek olan yabancı mikrofonlar veya mikrofonlu dijital kayıt cihazları için radyomuzun teknik elemanlarına başvururuz.

Günümüzde kullanılan bir çok mobil dijital kayıt cihazları ses ve gürültü kayıtları için kısmen iyi bir kalite sunan stereo-mikrofonlarına sahiptirler. Ayrıca bu cihazların genelde yabancı mikrofonlar için girdileri vardır. Bazı cihazlarda mono-kayıt özelliği de ek olarak bulunmaktadır. Küçük ve hiç görünmeyen mikrofonlarla donatılmış dikte cihazlarıyla kesinlikle kayıt yapılmamalıdır; eğer bu cihazlar yabancı mikrofonla iyi sonuç veriyorsa kayıt yapılabilir. Ayrıca cep telefonu ve kayıt özellikli Mp3 çalarlarla yapılan kayıtlar radyo için uygun değildir. Bir cihaz satın alınmadan önce kesinlikle test edilmelidir! Kriterler şunlardır: Kayıt formatı, tonu, kullanışlılık, değiştirilebilir pil ve akü.

Ses Dosyaları

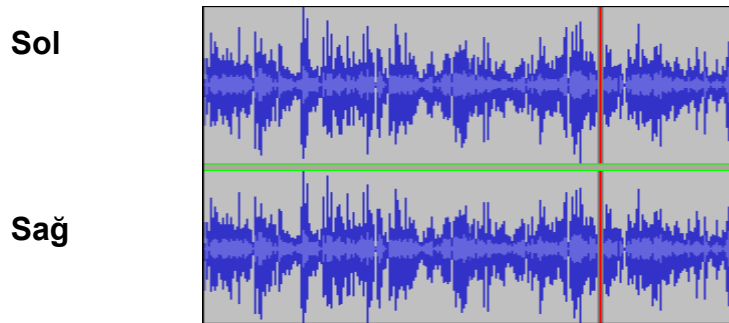
Ham Ses Materyali (Wav-Formatı) çok fazla bellek yeri kaplar. (80 dakikalık stereo-kayıt yaklaşık 800 MB'ye ihtiyaç duyar) Bu sebepten dolayı genellikle sıkıştırılmış format olan Mp3 formatı kullanılır. Eğer bir ses-dosyası çok fazla sıkıştırılmış ise, bazı duyulabilen frekanslar kaybolur. Ses dosyasının ne kadar sıkıştırıldığı Mp3 formatındaki bit hızı ile tespit edilebilir. Bit hızı ne kadar küçük ise dosya o kadar sıkıştırılmış demektir. Bit hızı saniyede kilobit hızı olarak tarif edilir (bit/s veya kBit/s): 128 kbit/s, 192 kbit/s, 320 kbit/s v.s. 192 kbit/s bit hızının altına düşülmemesi önerilmektedir. Zahmetli bir montajda (örneğin radyo oyunlarında) mümkün oldukça Wav-Formatında çalışın. Yeni kayıt cihazı satın aldığınızda hangi formatta ve hangi kalitede kayıt yapabileceğine dikkat edin. Bazı cihazlar Wav-Formatında değil sadece sıkıştırma (Mp3) formatında kayıt yapabiliyorlar.

Ses CD'leri de öyle kolay bir şekilde bilgisayara yüklenmeye izin vermiyor. Onları "riplemeliyiz", bilgisayar dilinde "riplemek"; bir kaynaktan (CD, DVD v.s) bilgisayarın hard diskine müzik veya film kopyalamaktır. Çoğu ses programları ripleme hizmeti sunuyor.

Bazı kayıt cihazları ve bilgisayar programları kendi formatlarıyla çalışıyorlar (yani tescilli formatlarla, örneğin wma, aac gibi). Radyonun hangi formatla çalıştığını ve dosyaları oynattığını (çaldığını) netleştirmek gerekiyor.

Dijital Montaj

Dosya üretimi için bir çok ses düzenleme yazılımları bulunmaktadır. (Ücretsiz yazılım olarak ta: Audacity) Bu programlar sundukları imkanlar, yani yapı ve tasarımları açısından farklılık gösterirler. O-ses ve müziklerin düzenlenmesinde ihtiyaç duyduğumuz temel unsurlar bu yazılımlarda aynıdır: normalleştirme, kesme, montaj, karıştırma, sıkıştırma ve kaydetme. Kendi tekstimiz ve orijinal sesten oluşan bir dosya için, basit bir kesim-yazılımında tek şerit yeterlidir. Arkafon müziklerinde, gürültü ve jingillerde 2 veya 3 tane şeride ihtiyaç vardır. Bu elementleri karıştırmayı sağlar.

Bir şerit üzerinde Stereo Ses-Dosyasının grafiksel görünümü (Zarf)

Önemli: Sadece görsel çalışmayın, her çalışma adımınızı, yani her kesim, her geçişi v.s dinleyerek kontrol edin!

Ses Montajında Çalışma Aşamaları:

1) Kayıt / Aktarım ve Normalleştirme

- Kayıt (Dikkat – üzerine kayıt etmeyin!) veya ses dosyasını açın.
- Normalleştirin (Ses düzeyini ayarlayın, bunun için grafiksel görünüme dikkat edin, genelde ses kayıtları kulaklıktan yeterli düzeyde duyulur)
- Kayıt edin ve adlandırın(Kayıt kopyası yapın)

2) Kesim

- Kesin, işaretleyin ve silin. (Genelde makas sembolü ve delete tuşu) Büyütme enstrümanı kesim için kaçınılmazdır (Genelde büyüteç sembolü).
- “Son hamleyi geri al” fonksiyonu ile her son hamle geri alınabilir.

3) Montaj

- Elementleri dönüşümlü olarak birden fazla şerit üzerinde birleştirin.
- Geçişleri uyarlayın
- Elementlerin ses düzeyini eşitleyin
- Alıntılar aynı zamanda kesmek/kopyalamak ve yerleştirmek yoluyla bir dosyadan başka bir dosyaya veya ses dosyası içerisinde sürdürülür ve kopya edilebilir.

4) Karıştırma ve Kayıt

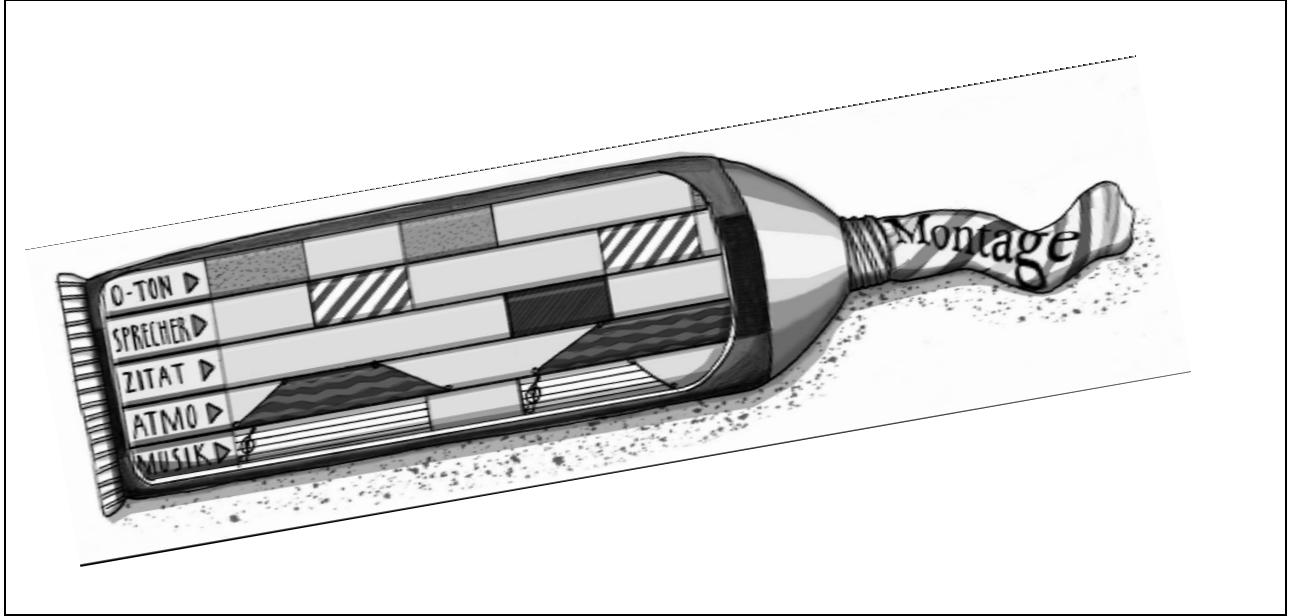
Montajdan yeni bir ses dosyası hazırlayın ve gerekirse kompresör kullanın. Radyo tarafından belirlenen formatta kayıt edin. (Genelde Wav veya Mp3)

Öneriler⁶

- Hard diskler her ne kadar büyükse de, ses dosyaları nispeten daha da büyükdürler. Bu şu anlama gelir; eğer bir çok kişi aynı bilgisayarı kendi radyo prodüksiyonu için kullanırsa bilgisayarın kayıt kapasitesi dolar. Radyoya nereye ne kadar dosya kayıt edebileceğinizi sorunuz.
- Bilgisayardaki prodüksiyonun iyi hazırlanması çalışmayı çok kısaltır. Şöyle ki; prodüksiyondan önce en azından konu başlıkları planı ve bir senaryo olmalı, üstelik kafanızda bitmiş prodüksiyonun kesin bir hali olmalı. Konu başlıkları planının yardımı ile seçilmiş orjinal sesi denkleştirebilir, teksti kayıt edebilir ve son olarakta gürültü ve müziği birleştirebilirsiniz.

⁶ Interaudio ya göre (2006: Keine Angst vor Technik).

- Montajda malzemeyi düzenlemek için bir çok şerit kullanmak avantajlıdır: örneğin orjinal ses için bir şerit, sunucu teksti için başka bir şerit ve atmosfer/arka plan sesleri ve müzik için ayrı bir şerit.

Çizim: Sandra Uhlitzsch (sandruschka), Interaudio 2006, Keine Angst vor Technik

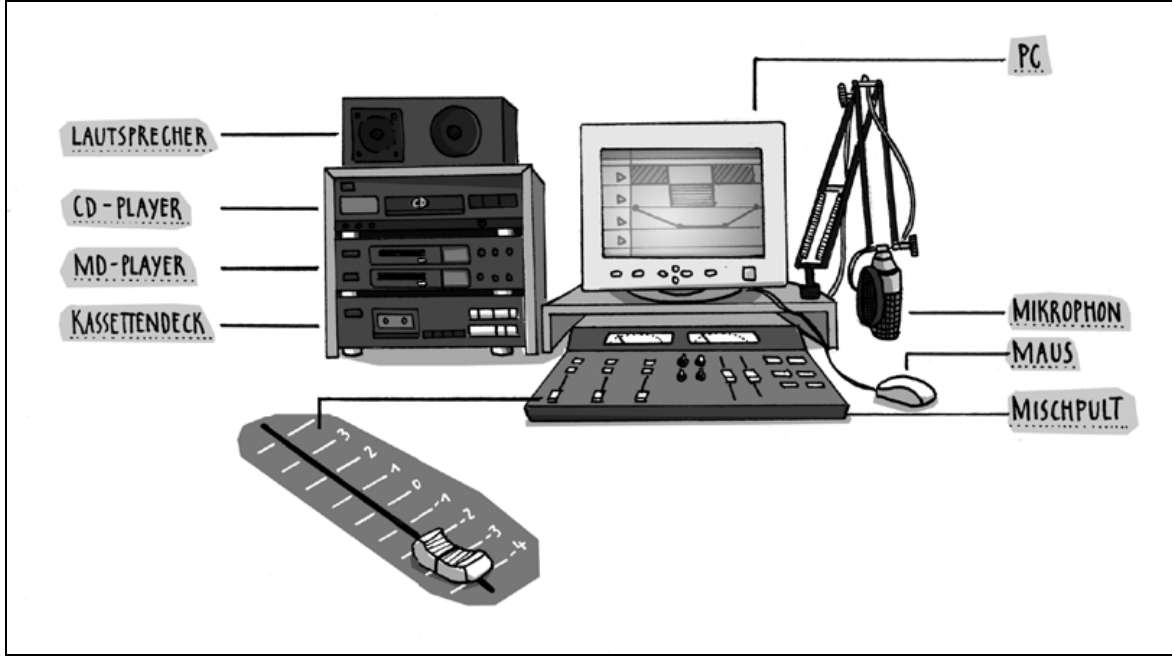
- Tasarım ve yapı bittikten sonra ilk olarak ince kesime geçilir. Burda,“ııhh“, dil sürçmeleri ve aralar kesilir. Bir insanın doğal konuşma ritmini korumak için aralar bazen gerekli olabilir. Burada da kulak ve ritim duygusu en önemli yardımcı araçlarınızdır.
- Sonuç olarak; en önemli şey bir daha dosyanın tümünü dinleyin. Ses düzeyi dalgalanmalarına, ritim bozukluklarına ve aynı zamanda mantıksal hatalara dikkat edin.

Yayın – Program sürüşü

Yayın Stüdyosu⁷

Yayın stüdyosu her radyoya göre farklı olur. Stüdyo kullanım klavuzunda bilgiler bulunmakta!

⁷ Interaudio ya göre (2006: Keine Angst vor Technik).

Çizim: Sandra Uhlitzsch (sandruschka), Interaudio 2006, Keine Angst vor Technik

Stüdyonun kalbi mikserdir: CD çalar, bilgisayar, MD, plak çalar ve mikrofonlar gibi bütün cihazlar mikser üzerinden kontrol edilir. Yani bütün cihazlar miksere bağlıdır ve her biri çeşitli kanal düğmelerine ve reglatörlere dağıtılır. İsminden de anlaşıldığı gibi mikser, farklı ses sinyallerini birbirine mikser (karıştırır) ve bunları ses sinyali olarak yayına girer. Hangi ses sinyali (örneğin; müzik ve mikrofon) hangi düzeyde karıştırılacağını mikserin başındaki kişi ilgili kanal düğmesini “sürerek” belirler. Yayının kalitesi, dinleyicilerin yayını severek dinleyip dinlemedikleri anlamlı derecede yayının nasıl “sürüldüğüne” bağlıdır, yani söz ve müzik arasındaki geçişlere ya da iki müzik parçası arasındaki geçişlerin nasıl yapıldığına. Ses mikserine alıştıktan sonra yayının sesini aktif bir şekilde tasarlamak büyük keyif verir.

Yayını ilk defa süren kişi normal olarak heyecanlı olur. Detaylı bir yayın akışı ve/veya titiz düzenlenmiş olan sunucu notları telaşlı bir canlı yayında hakimiyeti sağlamakta yardımcı olur.

Yayın öncesi Kurulum ve Hazırlık:

- Stüdyo kurallarına dikkat edin: Mikserin başında yemek ve içmek yok!
- Sunucu notlarını, yayın akışını hazırlayın ve bütün yayın elementlerinin hazır olup olmadıklarına bakın. (Jingel, müzik, arka fon müzikleri ve dosyalar)
- Ön dinleme: Elementlerin başını ve sonunu dinleyin, ses düzeyini kontrol edin. (özellikle kendi kayıtlarınızı, röportajlar ve diğer ses dosyaları gibi)
- Sunumu çalışın.
- Bütün yayın akışını kafanızdan geçirin.
- Mikser ayarlarının alışılmış gibi olup olmadığını kontrol edin.
- Özellikle birden fazla katılımcı olduğunda mikrofon ayarları yapın, çift sunucu ile çalışıldığında işaretler belirleyin.

Sürün:

- Kanal düğmesini hızla açın, özellikle ses kanallarını hızla açın, çünkü yavaş açılan kanal düğmelerinde ilk kelimeler çok sessiz olabilir. Aynısı istenmeyerek eklenecek olan müzik için de geçerlidir. Ancak müziği yavaşça kapatın, kesinlikle birden kapatmayın
- Düzey göstergelerinden gözlerinizi ayırmayın. (bakınız aşağıdaki müzik ve kelimenin ses düzeyi ilişkisi)
- Müziği, müzik üzerine çekin (açın-kapatın=birbirine çapraz yapın) veya araya bir jingl sıkıştırın.
- Yayın akışı ile düzenli olarak zamanlamaya dikkat edin.
- Müzik veya konuşma dosyaları arasında oluşan süre, bir sonraki yayın aşaması için kullanılabilir. Sonraki yayın elementi hazırlanır, sunuculacak içerikler ve teknik akış, yani hangi düğmenin ne zaman acılıp kapanacağı, tekrarlanır.
- Birlikte dinleme: mikrofon açılmadan önce kulaklığı takın! Mikrofon açık olursa hoparlörler otomatik olarak kapanır, aksi durumda mikrofon çok tiz (cırtlak) bir ses çıkarır. Kendi sesinizin volümü sadece bu şekil kontrol edilebilir, örneğin arka fon müziği ile.
- Ön dinleme (PFL): Her mikser bir müzik parçasını veya bir ses dosyasını yayına girmeden önce dinleme olasılığı sağlar. Bu fonksiyon her kanal için ayrı olarak aktifleştirilmelidir. Ön dinleme aynı zamanda sunuculuğu ritmik ve içerik olarak dosya ve müzik parçasının başlangıcı veya sonuyla daha iyi uyarlamayı sağlar ve bu yayın akışının kalitesini artırır. Ön dinlemeden sonra PFL-düğmesini kapatmayı unutmayın.
- Yayının mikser çıkışında kendi sesinizin ve müziğin ilişkisine dikkat edin. Mikrofon kanalının düzeyi genel olarak müzik kanalı düzeyinin üzerinde olmalıdır. Konuşma kanalı 0.3 db müzik kanalından daha açık olur. (Müzik bir çok enstrümandan/sesten oluştuğu için, tek bir konuşma sesinden daha güçlü olur)

Arşivleme/Podcast

Eğer radyo yayınlanan programları otomatik olarak arşivlemiyorsa, düşünüp bir arşivleme yöntemi bulunmalıdır. Konuşma dosyaları daha büyük bir dinleyici kitlesine sunabilmek için örneğin podcast olarak internete kayıt edilebilir. www.freie.radios.net platformu dosyalarınızı diğer Almanca yayın yapan radyolarla paylaşma imkanı sunuyor.

Müzikte dikkat edin! Müzik parçalarını yayın telif hakkı ücreti ödemek zorundadır. Bu arşivleme için de geçerlidir!

Kaynaklar

Interaudio (2006). Materialien für die interkulturelle Radioausbildung. Planung und Gestaltung einer Magazinsendung. Antje Schwarzmeier und Ulrike Werner. Hessische Landesanstalt für privaten Rundfunk (LPR Hessen).

Interaudio (2006). Materialien für die interkulturelle Radioausbildung. Keine Angst vor Technik. A. Schwarzmeier und U. Werner. Hessische Landesanstalt für privaten Rundfunk (LPR Hessen).

klipp+klang radioschule (2008). Merkheft für die radiojournalistische Grundausbildung.

MediaCulture-Online. Mikrofone. Ingrid Bounin. <http://www.mediaculture-online.de/Mikrofone.51.0.html> (10.08.2010)